

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๙/๒๕๖๗

เรื่อง สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และสิทธิในสุขภาพ
ของแรงงานต่างด้าว กรณีกล่าวอ้างว่าโรงพยาบาลของรัฐเปิดเผยข้อมูลสุขภาพของบุคคล

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง โรงพยาบาลแหลมฉบัง

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องได้ยื่นหนังสือร้องเรียนผ่านกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๔๔/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๖ ว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้รับการร้องเรียนจากผู้เสียหาย (ปกปิดชื่อ) ว่า เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๕ ผู้เสียหายได้ไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลผู้ถูกร้อง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลทุ่งสุขลา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี เพื่อขอใบรับรองแพทย์สำหรับนำไปใช้ต่อใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว แต่แพทย์ของผู้ถูกร้องออกใบรับรองแพทย์โดยระบุในรายการผลตรวจอื่น ๆ ว่า “ARV” ซึ่งย่อมาจาก antiretroviral drugs เป็นชื่อกลุ่มยาต้านไวรัสเอชไอวี ทั้งที่ไม่มีความจำเป็นต้องระบุไว้ในใบรับรองแพทย์ดังกล่าว เนื่องจากเป็นข้อมูลความลับเฉพาะตัวบุคคล ซึ่งไม่ใช่ข้อมูลที่จำเป็นด้านสุขภาพของแรงงานต่างด้าวและไม่ใช่โรคต้องห้ามในการทำงาน ผู้ร้องเห็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นการเปิดเผยสถานะของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและเป็นการละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล จนอาจนำไปสู่การตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีในการสมัครงาน การทำงาน และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้ ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ผู้ถูกร้องออกใบรับรองแพทย์ให้แก่ผู้เสียหายโดยระบุคำว่า “หัวใจโต” ในรายการผลตรวจอื่น ๆ เพิ่มเติมจากคำว่า “ARV” โดยไม่ได้ตรวจวินิจฉัยโรคอย่างละเอียดซึ่งคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ส่งผลกระทบต่อการทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวและต่อใบอนุญาตทำงานของผู้เสียหาย จึงขอให้ตรวจสอบ

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือร้องเรียนของ ██████████ ที่ ██████████ ๒๕๖๖
ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๖ ถึงประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พร้อมเอกสารประกอบ ได้แก่

๑) สำเนาใบรับรองแพทย์ ตรวจสอบสุขภาพแรงงานต่างด้าว/แรงงานต่างด้าว
ที่ทำงานเป็นลูกเรือประมงทะเล ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

๒) สำเนาใบรับรองแพทย์ ตรวจสอบสุขภาพแรงงานต่างด้าว/แรงงานต่างด้าว
ที่ทำงานเป็นลูกเรือประมงทะเล ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๒.๑.๒ บันทึกสรุปการประชุมรับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนผู้ถูกร้อง และผู้แทน
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ณ ห้องประชุมสำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดชลบุรี

๒.๑.๓ รายงานสรุปผลการเสวนาโครงการแก้ไขปัญหาการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
ในใบรับรองแพทย์ หัวข้อ “ใบรับรองแพทย์กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม
๒๕๖๖ จัดโดยสำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ บันทึกการให้ถ้อยคำทางโทรศัพท์ของผู้ประสานงานของผู้ร้องต่อพนักงาน
เจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖

๒.๑.๕ บันทึกการให้ถ้อยคำทางโทรศัพท์ของสามีผู้เสียหายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๖

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้องและผู้เสียหาย

๑) เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ ผู้ประสานงานของผู้ร้องให้ข้อเท็จจริง
เพิ่มเติมสรุปได้ว่า การที่แพทย์ของผู้ถูกร้องระบุว่า “ARV” ซึ่งย่อมาจาก antiretroviral drugs หรือยา
ต้านไวรัสเอชไอวีในช่องรายการผลตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์ ส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูล
เนื่องจากนายจ้าง สถานประกอบการ พนักงาน หรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่พบเห็นข้อมูล
จะทราบว่าเจ้าของข้อมูลอยู่ระหว่างการรักษาด้วยยา “ARV” ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี จึงเป็น
การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้านสุขภาพที่เกินจำเป็น ประกอบกับการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับโรคและยาต้าน
ไวรัสในปัจจุบันทำได้โดยง่ายและสะดวกรวดเร็ว จึงสุ่มเสี่ยงต่อการส่งต่อข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นความลับ
ก่อให้เกิดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี รวมถึงอาจส่งผลให้นายจ้างหรือสถานประกอบการ
ใช้เป็นข้อมูลในการปฏิเสธการรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าทำงานหรือต่อใบอนุญาตทำงาน ตลอดจนถูกรังเกียจ
และกีดกันการเข้าสังคมหรือการอยู่ร่วมกับเพื่อนร่วมงาน

๒) เมื่อวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๖ สามีผู้เสียหายให้ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่า
ผู้เสียหายถือสัญชาติ ██████████ และเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี ได้ไปตรวจสุขภาพเพื่อขอใบรับรองแพทย์ ประเภท

ตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าว/แรงงานต่างด้าวที่ทำงานเป็นลูกเรือประมงทะเล สำหรับนำไปขออนุญาตทำงานและอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นประจำทุกปีต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ และไม่เคยประสบปัญหาในการออกใบรับรองแพทย์ดังกล่าว แต่ในระยะหลังแพทย์ของผู้ถูกร้องได้ระบุคำว่า “ARV” ลงในช่องรายการผลตรวจอื่น ๆ กล่าวคือ ใบรับรองแพทย์ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ ระบุคำว่า “ARV” และใบรับรองแพทย์ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ระบุคำว่า “ARV, หัวใจโต” ซึ่งเป็นการเปิดเผยสถานะของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่อยู่ระหว่างการรับยาต้านไวรัสและข้อบ่งชี้ด้านสุขภาพอื่น ๆ โดยไม่มีความจำเป็นเนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตทำงานและอยู่ในราชอาณาจักรไทย แต่การเปิดเผยสถานะดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อในเรื่องอคติ การตีตรา การปฏิเสธการรับเข้าทำงาน การเข้าสังคมกับคนรอบข้าง และการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี

นอกจากนี้ ใบรับรองแพทย์ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ที่ระบุคำว่า “ARV, หัวใจโต” เป็นความเห็นของแพทย์ที่คลาดเคลื่อนเนื่องจากไม่มีการตรวจวินิจฉัยอย่างละเอียด โดยเมื่อผู้เสียหายไปตรวจอีกครั้งกับแพทย์เฉพาะทางที่สถานพยาบาลเอกชน ผลตรวจปรากฏว่าไม่มีภาวะหัวใจโตหรือความผิดปกติ ผู้เสียหายจึงนำผลตรวจดังกล่าวไปแสดงต่อแพทย์ของผู้ถูกร้องและได้รับใบรับรองแพทย์ฉบับใหม่ โดยแพทย์ของผู้ถูกร้องนำคำว่า “หัวใจโต” ออก แต่ยังคงระบุว่า “ARV”

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

ผู้แทนผู้ถูกร้อง และผู้แทนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรีร่วมกันให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ สรุปได้ดังนี้

๑) ผู้ถูกร้องเป็นโรงพยาบาลของรัฐประจำอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี

๒) การออกใบรับรองแพทย์ประเภทตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าว แพทย์ในสังกัดผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดให้สถานพยาบาลของรัฐที่เข้าร่วมโครงการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ดำเนินการตรวจสุขภาพและขายประกันสุขภาพให้แก่แรงงานต่างด้าวหรือผู้ติดตามที่นายจ้างมีสถานประกอบการตั้งอยู่ในพื้นที่ของสถานพยาบาลของรัฐแห่งนั้น ได้แก่ แรงงานต่างด้าว สัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม หรือสัญชาติอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดเพิ่มเติม ซึ่งได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทยและอนุญาตให้ทำงานชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และกฎหมายว่าด้วยการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว และไม่อยู่ในระบบประกันสังคม

๓) แบบฟอร์มใบรับรองแพทย์สำหรับตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าวเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๒ แนบท้ายประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดการจำแนกผลการตรวจสุขภาพ แบ่งเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

(๑) ประเภท ๑ ผู้ที่มีผลการตรวจสุขภาพ “ปกติ”

(๒) ประเภท ๒ ผู้ที่มีผลการตรวจสุขภาพ “ผ่าน” แต่ต้องให้การติดตามอย่างต่อเนื่อง เพราะมีภาวะติดเชื้อ หรือการเจ็บป่วยด้วยโรคที่จะต้องให้การรักษาและควบคุมตามดุลยพินิจของแพทย์ผู้ตรวจ ได้แก่ วัณโรค โรคเท้าช้าง ซิฟิลิส

(๓) ประเภท ๓ ผู้ที่มีผลการตรวจ “ไม่ผ่าน” เนื่องจาก

(๓.๑) เป็นวัณโรคในระยะอันตราย โรคเรื้อนในระยะติดต่อหรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม ติดสารเสพติดให้โทษ โรคซิฟิลิสในระยะที่ ๓ โรคพิษสุราเรื้อรังที่ปรากฏอาการชัดเจน

(๓.๒) เป็นโรคอื่น ๆ นอกจากที่ปรากฏในข้อ (๓.๑) โดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์

(๓.๓) ภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานโดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์

(๓.๔) ร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบการหาเลี้ยงชีพได้ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

๔) กรณีผลการตรวจสุขภาพอยู่ในประเภท ๓ คือ “ไม่ผ่าน” ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขฯ กำหนดให้แพทย์ผู้ตรวจประทับตราอย่างสีแดงในใบรับรองแพทย์ว่า “ต้องส่งกลับ” และไม่รับทำประกันสุขภาพ ซึ่งแรงงานต่างด้าวรายนั้นจะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน ไม่สามารถต่อใบอนุญาตทำงานและอยู่ต่อในราชอาณาจักรไทยได้ จะต้องประสานสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองหรือด่านตรวจคนเข้าเมืองเพื่อผลักดันส่งกลับประเทศต้นทาง

๕) ผู้ถูกร้องตรวจสอบข้อมูลพบว่า กรณีตามคำร้องเป็นแรงงานต่างด้าวสัญชาติกัมพูชารายหนึ่งที่ตรวจสุขภาพและซื้อประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวกับผู้ถูกร้องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ต่อเนื่องถึงปี ๒๕๖๖ โดยที่ผ่านมามีประวัติการตรวจสุขภาพประเภท ๑ (ปกติ) คือ ผ่านการตรวจสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ดี ภาวะการได้ยินปกติ และภาวะการมองเห็นปกติ ส่วนที่แพทย์ผู้ตรวจกรอกข้อมูลเพิ่มเติมในช่องผลการตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์ว่า “ARV” เนื่องจากผู้เสียหายมีประวัติการรับยา ARV อย่างต่อเนื่อง และแพทย์ผู้ตรวจได้ระบุเช่นนี้กับแรงงานต่างด้าวรายอื่น ๆ ที่มีประวัติการรับยาประเภทนี้เช่นเดียวกัน

๖) คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพคนต่างด้าวและแรงงานต่างด้าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้สถานพยาบาลของรัฐที่เข้าร่วมโครงการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวสามารถขอรับการชดเชยค่าบริการทางการแพทย์จากกองทุนส่วนกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙.๓ กำหนดให้การจ่ายยาต้านไวรัสเอชไอวี ประเภทยา ARV อยู่ในประเภทการบริการค่าใช้จ่ายสูง เฉพาะบางรายการ จึงเป็นเหตุให้แพทย์ของผู้ถูกร้องระบุข้อมูลการรับยา ARV หรือผลการตรวจอื่น ๆ ลงในใบรับรองแพทย์ไว้ด้วย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ธุรการในการบันทึกข้อมูลสำหรับทำบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว

๗) โรคเอดส์และภาวะติดเชื้อเอชไอวี รวมถึงผู้ป่วยที่รับยา ARV ไม่จัดอยู่ในประเภทของโรคต้องห้ามในการทำงาน และไม่จัดอยู่ในประเภทที่จะไม่ทำให้ทำประกันสุขภาพ หากผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายนั้นมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงดี และไม่มีโรคอื่น ๆ หรือภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน แพทย์ผู้ตรวจจะประเมินและสรุปผลการตรวจว่า “ปกติ” (ประเภท ๑) เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ผู้ถูกร้องจึงยืนยันว่า แพทย์ผู้ตรวจไม่มีอคติ ไม่ได้ตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี

๘) ใบรับรองแพทย์ฉบับลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ แพทย์ผู้ตรวจระบุคำว่า “ARV, หัวใจโต” และสรุปผลการตรวจว่า “ไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ” (ประเภท ๓) พร้อมทั้งกรอกข้อความเพิ่มเติมว่า “มีภาวะหัวใจโต” เนื่องจากฟิล์มภาพรังสีหรือผลการเอกซเรย์บริเวณหัวใจของผู้เสียหายมีขนาดโตขึ้นผิดปกติเมื่อเทียบกับผลการเอกซเรย์ในปีก่อน ๆ โดยแพทย์ผู้ตรวจได้พิจารณาประวัติการติดเชื้อเอชไอวีของผู้เสียหายซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับภาวะดังกล่าวประกอบด้วย จึงสันนิษฐานว่าผู้เสียหายมีภาวะหัวใจโต เป็นการสรุปผลโดยใช้ดุลยพินิจของแพทย์ซึ่งมีความเห็นว่า ภาวะหัวใจโตเป็นอุปสรรคต่อการทำงานและอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพที่รุนแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตด้วยภาวะหัวใจล้มเหลวได้ จึงไม่ควรรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวและไม่ควรอนุญาตให้ทำงาน ตามหลักความคุ้มค่าในการประกันสุขภาพ เนื่องจากเป็นกรณีค่าใช้จ่ายสูง ผู้ป่วยบางรายมีค่าใช้จ่ายสูงถึง ๓๐๐,๐๐๐ บาทต่อปี

อย่างไรก็ตาม แพทย์ผู้ตรวจได้อธิบายและให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายว่า ผลการเอกซเรย์เป็นเพียงการแปลผลจากเงาบนแผ่นฟิล์มเท่านั้น รายละเอียดต่าง ๆ ย็งน้อย จึงอาจให้ผลที่ผิดพลาดได้ด้วยข้อจำกัดทางเทคนิคประมาณ ๑๐ - ๑๕% หากมีความสงสัยเกี่ยวกับผลตรวจดังกล่าว จะต้องไปตรวจกับแพทย์เฉพาะทาง เนื่องจากสถานพยาบาลของผู้ถูกร้องไม่มีแพทย์เฉพาะทางด้านโรคหัวใจ ต่อมาผู้เสียหายเข้ารับการตรวจอีกครั้งกับแพทย์ด้านโรคหัวใจที่สถานพยาบาลอื่น และนำผลตรวจดังกล่าวมาแสดงแก่ผู้ถูกร้อง แพทย์ของผู้ถูกร้องจึงได้ออกใบรับรองแพทย์ฉบับใหม่ให้ โดยนำคำว่า “หัวใจโต” ออก และสรุปผลการตรวจสุขภาพเป็น “ปกติ” (ประเภท ๑) พร้อมทั้งรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวต่อไป

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้จัดเสวนา หัวข้อ “ใบรับรองแพทย์กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล”^๑ ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และโดยระบบการประชุมทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีกรรมการสิทธิมนุษยชน

/แห่งชาติ...

^๑ ข้อมูลจากรายงานสรุปผลการเสวนาโครงการแก้ไขปัญหาการเปิดเผยข้อมูลบุคคลในใบรับรองแพทย์ หัวข้อ “ใบรับรองแพทย์กับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล” เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ จัดทำโดยสำนักกฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

แห่งชาติ และผู้ร่วมเสวนา^๒ ร่วมกันให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในใบรับรองแพทย์ ผลกระทบ และแนวทางในการแก้ไขปัญหา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑) ปัญหาเกี่ยวกับการเขียนใบรับรองแพทย์ แต่เดิมมีเพียงการเรียนการสอนเกี่ยวกับการออกใบรับรองการตาย กรณีนิติเวช และใบรับรองการเจ็บป่วย แต่ไม่มีการสอนเรื่องใบรับรองแพทย์เพื่อการสมัครงาน แพทย์จึงถือปฏิบัติว่าจะต้องเขียนข้อมูลตามที่ปรากฏทุกอย่างลงในใบรับรองแพทย์ โดยไม่มีการปกปิดข้อมูลให้แก่ผู้ป่วย

๒) ประเภทของใบรับรองแพทย์มีหลากหลาย เช่น ใบรับรองการเจ็บป่วย ใบรับรองการตาย ใบรับรองสุขภาพ ซึ่งแพทยสภาได้กำหนดรูปแบบของใบรับรองสุขภาพไว้ โดยเปิดให้สถานพยาบาลสามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดได้ตามสมควร เช่น รายการตรวจสุขภาพตามปัจจัยเสี่ยงในการทำงาน รายการตรวจสุขภาพตามที่สถานศึกษาหรือสถานประกอบการกำหนด ส่งผลให้ผู้ขอรับการตรวจต้องเปิดเผยข้อมูลสุขภาพที่อาจเกิดความจำเป็น และไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้

๓) ใบรับรองแพทย์ที่ใช้สำหรับสมัครงาน สมัครเรียน บรรจุเข้ารับราชการ หรือเข้ารับตำแหน่งต่าง ๆ ใช้รูปแบบใบรับรองแพทย์ทั่วไปซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่จัดทำโดยแพทยสภา ประกอบด้วยข้อมูล ๒ ส่วน คือ (๑) ข้อมูลประวัติส่วนตัว เป็นส่วนที่ผู้ขอใบรับรองแพทย์กรอกด้วยตนเอง และ (๒) ความเห็นของแพทย์ผู้ตรวจ ทั้งนี้ รูปแบบของใบรับรองแพทย์ดังกล่าวส่งผลให้ข้อมูลทั้ง ๒ ส่วน ถูกเปิดเผยและอาจส่งผลกระทบต่อผู้ขอใบรับรองแพทย์ ซึ่งแตกต่างจากการบันทึกข้อมูลประวัติการรักษาในเวชระเบียน (medical record) ที่เก็บไว้กับแพทย์และเปิดเผยโดยพลการไม่ได้

๔) ปัญหาที่พบระหว่างลูกจ้างกับนายจ้าง คือ ความเหมาะสมของรายการตรวจซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความเข้าใจของสังคม เช่น การตรวจหาเชื้อเอชไอวี ซิฟิลิส ไวรัสตับอักเสบบี ที่แม้จะไม่มีผลต่อการทำงานของลูกจ้าง แต่นายจ้างมักเรียกผลตรวจทุกอย่างจากลูกจ้าง และจะยึดถือผลตรวจที่ระบุว่า “ปกติ” เท่านั้น ส่งผลต่อการเลือกปฏิบัติ ส่วนปัญหาที่พบระหว่างลูกจ้างกับแพทย์ คือ การเขียนความเห็นและการแปลผลที่จะส่งผลทางอ้อมต่อการเลือกปฏิบัติเมื่อมีการเปิดเผยข้อมูลเกินความจำเป็น เนื่องจากแพทย์มักถือคติว่า ต้องเขียนทุกสิ่งตามความเป็นจริง เช่น กรณีใบรับรองแพทย์เพื่อขออนุญาตขับรถหรือสมัครเรียนขับรถ แพทย์ควรแปลผลในใบรับรองแพทย์ว่า สามารถสอน/เรียนขับรถได้หรือไม่ แต่เมื่อใบรับรองแพทย์ระบุผลตรวจตามรายการที่ขอตรวจและแปลผลตามที่ปรากฏ เช่น ระบุว่า

/ตรวจพบ...

^๒ ผู้ร่วมเสวนา ประกอบด้วย [redacted] ภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ [redacted] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต [redacted] อัยการอาวุโส สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย สำนักงานอัยการสูงสุด [redacted] ผู้ช่วยเลขาธิการแพทยสภา [redacted] คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง [redacted] ที่ปรึกษาคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และ [redacted] ที่ปรึกษากรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

ตรวจพบเชื้อเอชไอวี ส่งผลให้โรงเรียนสอนขับรถยนต์เลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวีดังเช่นกรณีที่เคยปรากฏเป็นข่าว อันเนื่องมาจากปัญหาทัศนคติและความรู้ความเข้าใจของคนในสังคม

๕) ปัญหาเกี่ยวกับการออกใบรับรองแพทย์ แยกได้เป็น ๒ กรณี ได้แก่ (๑) รายการตรวจ อาจมีทั้งรายการที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม เนื่องจากถูกบังคับจากนายจ้างหรือหน่วยงาน โดยระบุรายการตรวจมากเกินไปและไม่ถูกต้องตามหลักความจำเป็นและหลักความได้สัดส่วน ส่งผลให้ผู้ขอใบรับรองแพทย์ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลมากเกินไป และความจำเป็น และ (๒) แบบฟอร์มใบรับรองแพทย์ขาดความชัดเจนด้านขอบเขตของข้อมูลจนเป็นเหตุให้แพทย์ระบุข้อมูลของผู้ป่วยละเอียดมากเกินไปจนความจำเป็นลงในใบรับรองแพทย์ เนื่องจากเกรงว่าตนเองอาจมีความผิดฐานระบุความเท็จลงในใบรับรองแพทย์^๓

๖) ตัวอย่างการเขียนใบรับรองแพทย์ของประเทศอื่น เช่น ใบรับรองแพทย์ของสหราชอาณาจักร ที่เรียกว่า “Fit Note” ใช้สำหรับประเมินการเข้าทำงานจะระบุเพียงความเห็นของแพทย์เท่าที่จำเป็นและเกี่ยวข้องกับงานเท่านั้น กรณีใบรับรองแพทย์ของสิงคโปร์ เป็นรูปแบบ “Health Fitness Certificate” ที่ระบุความเห็นของแพทย์ว่าทำงานได้หรือไม่ได้ หรือควรอนุญาตให้ทำงานแบบมีข้อจำกัด ซึ่งลดความเสี่ยงของแพทย์ที่ต้องแปลผลเองทั้งหมด รวมทั้งป้องกันการเลือกปฏิบัติโดยสถานประกอบการหรือนายจ้าง และป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล

๗) ประเทศไทยมีเพียงใบรับรองแพทย์สำหรับการตรวจสุขภาพปัจจัยเสี่ยงด้านเวชศาสตร์เท่านั้นที่มีรูปแบบใกล้เคียงกับใบรับรองแพทย์แบบ Fit Note ของสหราชอาณาจักร โดยกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานการตรวจสุขภาพลูกจ้างซึ่งทำงานเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยง พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้กำหนดเกณฑ์การตรวจสุขภาพตามรายการ (check list) สำหรับผู้ที่ทำงานในสถานที่อับอากาศและผู้ที่ทำงานบนที่สูง ตามที่สมาคมแพทย์อาชีวเวชศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทยออกแบบ เช่น ดัชนีมวลกาย และมีการตรวจพิเศษ เช่น การทำงานของปอด ภาพรังสีทรวงอก การตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ ซึ่งต้องผ่านการวินิจฉัยของแพทย์ว่ากรณีใดทำงานได้หรือทำงานไม่ได้ แม้ผลตรวจจะพบความผิดปกติก็ไม่ได้แปลว่าจะทำงานไม่ได้ในทุกกรณี

๘) แม้จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่ในทางปฏิบัติพบว่า หน่วยงานของรัฐสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์โดยการอ้างกฎหมายฉบับอื่นเป็นเหตุยกเว้น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. ๒๕๒๕ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นต้น ทำให้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่ประสิทธิภาพ และมีผู้ถูกละเมิดสิทธิจากการที่หน่วยงานต่าง ๆ นำข้อมูลส่วนบุคคลในใบรับรองแพทย์ไปใช้

/๓. ความเห็น...

^๓ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๙

ผู้ใดในการประกอบกิจการในวิชาแพทย์ กฎหมาย บัญชีหรือวิชาชีพอื่นใด ทำคำรับรองเป็นเอกสารอันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การที่แพทย์ของผู้ถูกร้องออกใบรับรองแพทย์ให้แก่ผู้เสียหายโดยระบุข้อมูลการรับยาต้านไวรัสเอชไอวี (ARV) และภาวะหัวใจโต ลงในรายการผลตรวจอื่น ๆ เป็นการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ หลักสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง และมาตรา ๓๒ ให้การรับรองว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าว หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคล ไปใช้ประโยชน์ ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่ จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights: UDHR) ข้อ ๑๒ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ข้อ ๑๗ ที่รับรองว่า บุคคลจะถูกแทรกแซง ความเป็นส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสาร โดยพลการหรือโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิได้ และบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกแทรกแซงเช่นว่านั้น ดังนั้น บุคคลย่อม ได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูล (Information Privacy) เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right of Privacy)

๓.๑.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖^๔ ได้ให้ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” และ “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” ไว้ และมาตรา ๑๙^๕ วางหลักไว้ว่า

/ผู้ควบคุม...

^๔ มาตรา ๖ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

“ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

^๕ มาตรา ๑๙ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น เว้นแต่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นบัญญัติให้กระทำได้

การขอความยินยอมต้องทำโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือหรือทำโดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่โดยสภาพไม่อาจขอความยินยอมด้วยวิธีการดังกล่าวได้

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไปด้วย และการขอความยินยอมนั้นต้องแยกส่วนออกจากข้อความอื่นอย่างชัดเจน มีแบบหรือข้อความที่เข้าถึงได้ง่ายและเข้าใจได้ รวมทั้งภาษาที่อ่านง่าย และไม่เป็นการหลอกลวงหรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิดในวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ คณะกรรมการจะให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามแบบและข้อความที่คณะกรรมการประกาศกำหนดก็ได้

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนหรือในขณะที่กระทำการนั้นมิได้ การขอความยินยอมต้องทำโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือหรือทำผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ไปด้วย และต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระในการให้ความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ทั้งนี้ ในการเข้าทำสัญญาหรือการให้บริการใด ๆ ต้องไม่มีเงื่อนไขในการให้ความยินยอมเพื่อเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นหรือไม่เกี่ยวข้องกับสัญญาหรือการให้บริการนั้น ๆ อีกทั้งมาตรา ๒๑ บัญญัติให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ จะกระทำการที่แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งไว้มิได้ เว้นแต่ได้แจ้งวัตถุประสงค์ใหม่นั้นให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบและได้รับความยินยอมไว้ก่อนแล้ว หรือมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องบัญญัติให้กระทำได้

๓.๑.๓ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔ วางหลักไว้ว่า หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อใช้ประโยชน์ตามที่กฎหมายอนุญาต^๖

/๓.๑.๔ พระราช...

ในการขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องคำนึงอย่างถึงที่สุด ความเป็นอิสระของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในการให้ความยินยอม ทั้งนี้ ในการเข้าทำสัญญาซึ่งรวมถึงการให้บริการใด ๆ ต้องไม่มีเงื่อนไขในการให้ความยินยอมเพื่อเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นหรือไม่เกี่ยวข้องสำหรับการเข้าทำสัญญาซึ่งรวมถึงการให้บริการนั้น ๆ

ฯลฯ

ฯลฯ

^๖ มาตรา ๒๔ หน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนต่อหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นหรือผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผย ดังต่อไปนี้

- (๑) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อการนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้น
- (๒) เป็นการใช้อุบัติตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้น
- (๓) ต่อหน่วยงานของรัฐที่ทำงานด้านการวางแผนหรือการสถิติหรือสำมะโนต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น
- (๔) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
- (๕) ต่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง เพื่อการตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา
- (๖) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าจะคดีประเภทใดก็ตาม
- (๗) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- (๘) ต่อศาล และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว
- (๙) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๓.๑.๔ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗ บัญญัติว่า ข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอื่นเป็นความลับ บุคคลหรือหน่วยงานใด ๆ จะนำไปเปิดเผยในประการที่จะทำให้เจ้าของข้อมูลสุขภาพเสียหายไม่ได้ เว้นแต่การเปิดเผยนั้นเป็นไปตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูลสุขภาพนั้นโดยตรง หรือมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องเปิดเผย แต่ไม่ว่ากรณีใด ๆ บุคคลหรือหน่วยงานใดจะอาศัยอำนาจหรือสิทธิตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการหรือกฎหมายอื่น เพื่อขอเอกสารเกี่ยวกับข้อมูลสุขภาพที่ไม่ใช่ของตนไม่ได้

๓.๑.๕ หลักจริยธรรมวิชาชีพแพทย์ ๖ ประการ ประกอบด้วย (๑) หลักประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย (๒) หลักไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วย (๓) หลักเคารพการตัดสินใจของผู้ป่วย (๔) หลักความเป็นธรรมต่อผู้ป่วย (๕) หลักการรักษาความลับของผู้ป่วย (๖) หลักความซื่อสัตย์ต่อผู้ป่วย” ประกอบกับแพทยสภาได้ออกคำประกาศสิทธิของผู้ป่วย ๑๐ ประการ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งข้อ ๗ ระบุว่าผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเองจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยเคร่งครัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

๓.๒ กรณีตามคำร้องแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๑ กรณีแพทย์ของผู้ถูกร้องระบุข้อมูลการรับยาต้านไวรัสเอชไอวีด้วยคำว่า “ARV” ลงในรายการผลตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์ที่ออกให้แก่ผู้เสียหาย ฉบับลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ และฉบับลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้เสียหายซึ่งเป็นแรงงานสัญชาติ [REDACTED] ได้ตรวจสุขภาพและซื้อประกันสุขภาพสำหรับแรงงานต่างด้าวกับผู้ถูกร้องซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ [REDACTED] จังหวัดชลบุรี มาตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ต่อเนื่องถึงขณะเกิดเหตุในปี ๒๕๖๖ โดยที่ผ่านมามีประวัติการตรวจสุขภาพ ประเภท ๑ “ปกติ” คือ ผ่านการตรวจสุขภาพ แต่ในปี ๒๕๖๖ แพทย์ของผู้ถูกร้องได้กรอกข้อมูลเพิ่มเติมในช่องผลการตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์ฉบับลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ และฉบับลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ให้แก่ผู้เสียหาย โดยระบุข้อมูลเพิ่มเติมลงในช่องผลการตรวจอื่น ๆ ด้วยคำว่า “ARV” ซึ่งเป็นข้อมูลจากการซักถามผู้เสียหายและตรวจสอบเพิ่มประวัติการรักษา ทั้งนี้ เป็นการระบุข้อมูลเช่นเดียวกับแรงงานต่างด้าวรายอื่นที่มีประวัติการรับยาประเภทนี้ เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณารับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว และเป็นข้อมูลในการเบิกค่าใช้จ่ายจากกองทุนส่วนกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙.๓ ที่กำหนดให้การจ่ายยา ARV จัดอยู่ในประเภทการบริการค่าใช้จ่ายสูงเฉพาะบางรายการ

/๒) พิจารณาแล้ว...

“ จาก จริยธรรมวิชาชีพแพทย์, โดย [REDACTED] อ่างใน ตำราจริยวิชาชีพ, [REDACTED] พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสุติศาสตร์-นรีเวชวิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, ๒๕๕๑, (หน้า ๖๔-๗๔).

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) ข้อมูลภาวะการณืตติเชื้อเอชไอวีและการรับยาต้านไวรัสเอชไอวีที่ระบุตัวบุคคล เป็นข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ และเป็นข้อมูลสุขภาพของบุคคลซึ่งถือเป็นความลับเฉพาะตัวของบุคคลนั้น ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยพลการ หากจะกระทำการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลจะต้องขอความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะที่เก็บ รวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติให้กระทำได้ โดยการขอความยินยอมนั้นต้องทำโดยชัดแจ้งและต้องแจ้งวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนให้เจ้าของข้อมูลทราบเพื่อตัดสินใจ รวมถึงต้องคำนึงถึงความเป็นอิสระของเจ้าของข้อมูลในการให้ความยินยอมด้วย โดยเฉพาะข้อมูลสุขภาพของบุคคลถือเป็นความลับ บุคคลหรือหน่วยงานใด ๆ จะนำไปเปิดเผยในประการที่จะทำให้เจ้าของข้อมูลสุขภาพเสียหายไม่ได้ อีกทั้งข้อมูลสุขภาพของบุคคลไม่เข้าข้อยกเว้นที่ให้เปิดเผยได้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔ หรือมีกฎหมายอื่นใดที่ให้อำนาจเปิดเผยข้อมูลไว้อย่างชัดแจ้ง

๒.๒) แม้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลด้านสุขภาพตามคำร้องนี้มีสถานะเป็นบุคคลต่างด้าว ผู้เสียหายก็ยังคงได้รับความคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจัดอยู่ในประเภทสิทธิในความเป็นส่วนตัวอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๓๒ และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ ๑๗ รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนหลักจริยธรรมวิชาชีพแพทย์และคำประกาศสิทธิผู้ป่วย ตามข้อ ๓.๑ ของรายงานนี้ และแม้ว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย แต่บุคคลต่างด้าวก็ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญบางประการได้โดยอาศัยเงื่อนไขสำคัญ คือ การที่รัฐสภาออกกฎหมายมาให้สิทธิแก่คนต่างด้าว ดังนั้น หากไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ บุคคลต่างด้าวย่อมใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพที่มีลักษณะของสิทธิมนุษยชนได้เช่นเดียวกับคนไทย^๕

๒.๓) การที่แพทย์ของผู้ถูกร้องออกไปรับรองแพทย์ ประเภทตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าว/แรงงานต่างด้าวที่ทำงานเป็นลูกเรือประมงทะเล ฉบับลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๕

/และฉบับ...

^๕ จาก การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา ๒๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐, โดย ██████████ (กรุงเทพฯ: นานาสีพิมพ์, ๒๕๔๔) หน้า ๒๓๗ - ๒๓๘.

และฉบับลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ให้แก่ผู้เสียหาย โดยระบุข้อมูลเพิ่มเติมลงในช่องผลการตรวจอื่น ๆ ด้วยคำว่า “ARV” เพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาปรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวและอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ธุรการในการบันทึกข้อมูลเพื่อเบิกค่าใช้จ่ายจากกองทุนส่วนกลาง ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ ประเภท การบริการค่าใช้จ่ายสูงเฉพาะบางรายการนั้น จึงเป็นการกระทำที่ไม่สมเหตุสมผล ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการออกใบรับรองแพทย์เพื่อต่อใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว รวมทั้งเป็นการระบุข้อมูลที่เกินความจำเป็น ทั้งที่แพทย์ของผู้ถูกร้องสามารถเลือกใช้วิธีการอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบแก่ผู้รับบริการให้น้อยที่สุดได้ เช่น การบันทึกข้อมูลลงในเวชระเบียนและฐานข้อมูลด้านการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวของโรงพยาบาลผู้ถูกร้อง เป็นต้น การที่ระบุข้อมูลยา ARV ลงในใบรับรองแพทย์ ถือเป็นการเปิดเผยสถานะของผู้ติดเชื้อเอชไอวีให้ผู้อื่นรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่มีความจำเป็นอันสมควร ซึ่งขัดต่อหลักจริยธรรมวิชาชีพแพทย์และคำประกาศสิทธิของผู้ป่วยในเรื่องหลักประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วยและการรักษาความลับของผู้ป่วย เป็นการกระทำที่อาจก่อให้เกิดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี เสี่ยงต่อการที่นายจ้างหรือสถานประกอบการจะใช้เป็นข้อมูลในการปฏิเสธการรับผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าทำงานหรือต่อใบอนุญาตทำงาน ตลอดจนถูกรังเกียจและกีดกันการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างปกติสุข ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้รับบริการด้านสุขภาพในเรื่องสิทธิในความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล

๒.๔) นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องในฐานะที่เป็นสถานพยาบาลของรัฐประจำอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี ควบนาระบบมาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (Hospital Accreditation: HA) ซึ่งเป็นกลไกการประเมินเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการภายในของโรงพยาบาลอย่างเป็นระบบที่มุ่งเน้นให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ด้วยระบบการประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิด HA เป็นการบูรณาการองค์กร กลยุทธ์ วัฒนธรรม การพัฒนาระบบงาน บุคลากร ระบบการดูแลผู้ป่วย สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการถอดบทเรียนจากการขับเคลื่อนมิติจิตวิญญาณมาปรับปรุงการให้บริการประชาชนให้ดียิ่งขึ้น เป้าหมายสำคัญคือ การให้ประชาชนได้รับการรักษาพยาบาลและบริการที่ปลอดภัย มีระบบการดูแลที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง (Person-centered Care) และคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยตามหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์^๔

๒.๕) ดังนั้น การกระทำของแพทย์ของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ จึงเป็นการละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล โดยเฉพาะข้อมูลด้านสุขภาพของบุคคลอันเป็นความลับ ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๑ และพระราชบัญญัติ

/ข้อมูล...

^๔ จาก มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (HA) โดยสถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน, สืบค้นจาก [https://www.ha.or.th/TH/Contents/มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ%20\(HA\)](https://www.ha.or.th/TH/Contents/มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ%20(HA)), เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖

ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ มาตรา ๒๔ จึงรับฟังได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้เสียหาย เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ต่อผู้ถูกร้อง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี แพทยสภา และกระทรวงสาธารณสุข เพื่อดำเนินการต่อไป

๓.๒.๒ กรณีแพทย์ของผู้ถูกร้องระบุข้อมูลคำว่า “หัวใจโต” ลงในรายการผลตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงปรากฏว่า แพทย์ของผู้ถูกร้องออกใบรับรองแพทย์ประเภทตรวจสุขภาพแรงงานต่างด้าว/แรงงานต่างด้าวที่ทำงานเป็นลูกเรือประมงทะเล ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ให้แก่ผู้เสียหาย โดยระบุข้อมูลในช่องผลการตรวจอื่น ๆ ด้วยคำว่า “ARV” และมีคำว่า “หัวใจโต” เพิ่มเติมขึ้นจากใบรับรองแพทย์ปีก่อน ๆ เนื่องจากเอกซเรย์ทรวงอกของผู้เสียหายพบว่ามีขนาดหัวใจโตขึ้นผิดปกติเมื่อเทียบกับผลการเอกซเรย์ปอดและหัวใจในปีก่อน ๆ โดยพิจารณาประกอบกับประวัติการติดเชื้อเอชไอวีของผู้เสียหาย และอ้างอิงข้อมูลทางการแพทย์ที่ว่า ภาวะหัวใจโตมักพบได้ในผู้ติดเชื้อเอชไอวีอันเป็นผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นได้จากกระบวนการรักษา จึงสันนิษฐานว่าผู้เสียหายมีภาวะหัวใจโต และสรุปผลการตรวจว่า “ไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ เนื่องจากมีภาวะหัวใจโต” ซึ่งถือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานและอาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพที่รุนแรงได้ และเป็นโรคหรือภาวะการเจ็บป่วยที่มีค่าใช้จ่ายสูง ผู้ถูกร้องจึงปฏิเสธการรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวให้แก่ผู้เสียหายโดยอ้างหลักความคุ้มค่าในการประกันสุขภาพ

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑๒ ได้ให้การรับรองไว้ว่า “รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิของทุกคนที่จะมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้” ประกอบกับคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้มีความเห็นทั่วไปลำดับที่ ๑๔ (General Comment No.14) ระบุในย่อหน้าที่ ๒ ว่า “สิทธิในสุขภาพเป็นสิทธิที่ครอบคลุมบริการสุขภาพที่เหมาะสมและสอดคล้อง และให้ความสำคัญกับปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพนั้น เช่น การเข้าถึงการศึกษาและข้อมูลสุขภาพ” แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้รับบริการทางการแพทย์ย่อมได้รับความคุ้มครองสิทธิของผู้ป่วยที่ต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยโรคด้วยความแม่นยำก่อนการบันทึกข้อมูลสุขภาพลงในใบรับรองแพทย์หรือได้รับแจ้งผลการวินิจฉัยใด ๆ เกี่ยวกับโรค ซึ่งการรับรู้ข้อมูลด้านสุขภาพหรือผลการตรวจสุขภาพที่ถูกต้องถือเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิในสุขภาพของผู้ป่วยตามมาตรฐานการให้บริการทางการแพทย์และหลักจริยธรรมวิชาชีพแพทย์ ดังนั้น การตรวจสุขภาพและออกใบรับรองแพทย์ในลักษณะการคัดกรองโรคเพื่อประกอบการพิจารณาต่อใบอนุญาตทำงานและรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวก็ควรได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกัน แม้แพทย์ผู้ตรวจจะสามารถระบุอาการ การวินิจฉัย พยาธิสภาพ ฯลฯ ไปตาม

ผลตรวจที่ปรากฏลงในใบรับรองแพทย์ก็ตาม แต่หากเป็นกรณีที่ไม่แน่ใจหรือจำเป็นต้องตรวจด้วยเครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะโดยแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อวินิจฉัยโรคอีกครั้ง แพทย์ผู้ตรวจไม่ควรลงความเห็นที่เป็นเพียงข้อสันนิษฐานในลักษณะการวินิจฉัยโรคในใบรับรองแพทย์

๒.๒) การตรวจเอกซเรย์ปอดโดยการถ่ายภาพลงบนกระดาษหรือในคอมพิวเตอร์ ซึ่งแพทย์จะเป็นผู้อ่านแปลผลเพื่อใช้ตรวจคัดกรองโรคที่เกี่ยวข้องกับปอดและหัวใจ และเป็นข้อมูลในการรักษาโรคต่อไปนั้น อาจมีการแปลผลที่ผิดพลาดได้ เช่น เป็นโรคแต่ตรวจไม่พบหรือภาพปรากฏว่าน่าจะมีโรคหัวใจโตแต่ในความเป็นจริงเกิดจากกระบวนการตรวจที่คลาดเคลื่อนจากการที่ผู้รับการตรวจหายใจเข้าไม่เต็มที่ยืนไม่ตรง หรือเจ้าหน้าที่เอกซเรย์ใช้เทคนิคที่ไม่เหมาะสม^{๑๐} การที่แพทย์ของผู้ถูกร้องอ่านแปลผลภาพถ่ายรังสีบนฟิล์มเอกซเรย์ของผู้เสียหายว่า บริเวณหัวใจมีขนาดโตผิดปกติ ซึ่งแตกต่างจากผลการตรวจในปีก่อน ๆ โดยที่ยังไม่แน่ใจว่าผู้เสียหายมีความผิดปกติของโรคหัวใจหรือภาวะหัวใจโตจริงหรือไม่ ซึ่งต้องมีการตรวจด้วยเครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะโดยแพทย์เฉพาะทางหรือแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อวินิจฉัยโรคอย่างละเอียดอีกครั้ง แต่แพทย์ของผู้ถูกร้องกลับระบุข้อมูลในช่องผลการตรวจอื่น ๆ ด้วยคำว่า “ARV, หัวใจโต” และสรุปผลการตรวจประเภท ๓ คือ “ไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ” “เนื่องจากมีภาวะหัวใจโต” จึงเป็นการลงความเห็นที่คลาดเคลื่อนลงในใบรับรองแพทย์ในลักษณะของการวินิจฉัยโรค และผู้ถูกร้องอ้างเป็นเหตุในการปฏิเสธรับทำบัตรประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวแก่ผู้เสียหาย ทั้งที่ผลการเอกซเรย์ดังกล่าวยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเท่านั้น การกระทำดังกล่าวทำให้ผู้เสียหายเกิดความตื่นตระหนกในเรื่องผลการตรวจสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ถือเป็น การละเมิดสิทธิในการรับรู้ข้อมูลสุขภาพที่ถูกต้องของผู้เสียหาย และยังทำให้ผู้เสียหายถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพและสิทธิในการเข้าถึงบริการสุขภาพสำหรับคนต่างด้าว จึงรับฟังได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้เสียหาย

๒.๓) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสถานพยาบาลของผู้ถูกร้องไม่มีแพทย์เฉพาะทางด้านโรคหัวใจ และแพทย์ของผู้ถูกร้องได้อธิบายและให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายว่า ผลการเอกซเรย์เป็นเพียงการแปลผลจากเงาบนแผ่นฟิล์มซึ่งเป็นเพียงผลการตรวจคัดกรองโรคเบื้องต้นเท่านั้น อาจผิดพลาดได้ด้วยข้อจำกัดทางเทคนิค หากมีความสงสัยในผลตรวจดังกล่าวให้ไปตรวจกับแพทย์เฉพาะทาง ผู้เสียหายจึงไปตรวจอีกครั้งกับแพทย์ด้านโรคหัวใจที่สถานพยาบาลอื่น และนำผลตรวจดังกล่าวมาแสดงแก่ผู้ถูกร้อง แพทย์ของผู้ถูกร้องจึงได้ออกใบรับรองแพทย์ฉบับใหม่ให้ โดยนำคำว่า “หัวใจโต” ออก และสรุปผลการตรวจสุขภาพเป็น “ปกติ” (ประเภท ๑) พร้อมทั้งรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวให้ผู้เสียหาย ซึ่งถือได้ว่าผู้ถูกร้องได้แก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เสียหายอย่างเหมาะสมแก่กรณีแล้ว จึงเป็นกรณีตามมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่องหากเป็นเรื่องที่มีการแก้ไขปัญหายอย่างเหมาะสมแล้ว เห็นควรยุติเรื่องในประเด็นนี้

/๓.๓ อนึ่ง...

^{๑๐} สืบค้นจาก <https://medthai.com/การตรวจเอกซเรย์ปอด/>, เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖

๓.๓ อนึ่ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีข้อสังเกตว่า ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรการตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่กำหนดให้ผลการตรวจสุขภาพประเภท ๓ “ไม่ผ่าน” โดยระบุสาเหตุ “เนื่องจากเป็นโรคอื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้ โดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์ และภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานโดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์” นั้น เป็นกรณีที่มีความไม่ชัดเจน และเปิดช่องให้แพทย์ใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ นอกจากแพทย์ผู้ตรวจจะต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่ว่าต้องไม่เป็นโรคหรือภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานแล้ว ในทางปฏิบัติพบว่า แพทย์ยังต้องพิจารณาหลักความคุ้มค่าในทางเศรษฐศาสตร์ในการรับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวประกอบกันด้วย และมีแนวโน้มที่แพทย์จะสรุปความเห็น “ไม่ผ่านการตรวจสุขภาพ” เพื่อปฏิเสธการรับทำประกันสุขภาพ ในกรณีที่พบข้อสงสัยเรื่องปัญหาสุขภาพของแรงงานต่างด้าว เนื่องจากเกรงว่าแรงงานต่างด้าวรายนั้น อาจเป็นโรคหรือมีภาวะเจ็บป่วยประเภทรายการที่มีค่าใช้จ่ายสูงดังเช่นกรณีตามคำร้องนี้ ทั้งที่ยังไม่ได้ตรวจวินิจฉัยโรคด้วยเทคนิค เครื่องมือ และแพทย์เฉพาะทางอย่างละเอียด จึงทำให้การบังคับใช้ประกาศฉบับนี้อาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในสุขภาพของแรงงานต่างด้าวที่ต้องได้สัดส่วนกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของแรงงานต่างด้าวในเรื่องการทำงานและการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรอย่างแท้จริง เห็นควรมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ต่อกระทรวงสาธารณสุข เพื่อดำเนินการต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๗ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ กรณีแพทย์ของผู้ถูกร้องระบุข้อมูลการรับยาต้านไวรัสเอชไอวีด้วยคำว่า “ARV” ลงในรายการผลตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์ที่ออกให้แก่ผู้เสียหาย เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ กรณีแพทย์ของผู้ถูกร้องระบุข้อมูลคำว่า “หัวใจโต” ลงในรายการผลตรวจอื่น ๆ ของใบรับรองแพทย์คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เป็นเรื่องที่มีการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมแล้ว ตามมาตรา ๓๙ (๕) ประกอบมาตรา ๓๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งบัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติสั่งยุติเรื่อง

๔.๓ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ต่อผู้ถูกร้อง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรี แพทย์สภา และกระทรวงสาธารณสุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และมาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๓.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิด

สิทธิมนุษยชน

๑) ให้ผู้ถูกร้องและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรีมีหนังสือกำชับแพทย์ในสังกัด เกี่ยวกับการออกใบรับรองแพทย์ทุกประเภท จะต้องไม่ระบุข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการขอใบรับรองแพทย์ในแต่ละประเภท รวมถึงข้อมูลอื่นที่ไม่จำเป็น เช่น คำว่า ARV หรือข้อความใด ๆ ในลักษณะเดียวกันที่ถือเป็นการเปิดเผยสถานะผู้ติดเชื้อเอชไอวีและละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล โดยให้ดำเนินการภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) ให้แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุขออกประกาศกำหนดแนวปฏิบัติของแพทย์ เกี่ยวกับการออกใบรับรองแพทย์ทุกประเภทให้เกิดความชัดเจน โดยจะต้องไม่ระบุข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการขอใบรับรองแพทย์ รวมถึงข้อมูลที่อาจกระทบต่อสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่มีความจำเป็นต้องระบุในใบรับรองแพทย์ เช่น ข้อมูลประวัติและสถานะผู้ติดเชื้อเอชไอวี หรือผลการตรวจสุขภาพที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานในกรณีใบรับรองแพทย์สำหรับการทำงาน โดยให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑) ให้แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันทบทวนแบบฟอร์มใบรับรองแพทย์ทุกประเภท โดยให้เก็บข้อมูลประวัติบุคคล (ส่วนที่ ๑) ไว้ในเวชระเบียน ส่วนใบรับรองแพทย์ให้ระบุเฉพาะข้อมูลส่วนที่ ๒ ซึ่งเป็นความเห็นของแพทย์เท่านั้น โดยศึกษาแนวทางการเขียนใบรับรองแพทย์ของประเทศสิงคโปร์และสหราชอาณาจักร ซึ่งแพทย์จะประเมินว่าสามารถทำงานได้หรือไม่ และไม่ระบุรายละเอียดผลตรวจอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของใบรับรองแพทย์นั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของผู้รับบริการทางการแพทย์

๒) ให้แพทยสภาจัดทำคู่มือการออกใบรับรองแพทย์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับแพทย์และนักศึกษาแพทย์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๓) ให้แพทยสภาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อการออกใบรับรองแพทย์เฉพาะกรณี โดยมุ่งเน้นการปรับกระบวนการทัศนของแพทย์ให้ต้องคำนึงถึงสิทธิผู้ป่วย การรักษาความลับ การศึกษาข้อกฎหมายเพิ่มเติม การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และหลักความยินยอมซึ่งจะต้องให้ข้อมูลก่อนตัดสินใจด้วย โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของใบรับรองแพทย์ในแต่ละกรณีเป็นสำคัญ

๔) ให้แพทยสภาและกระทรวงสาธารณสุขนำระบบมาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (Hospital Accreditation: HA) มาใช้ในการปฏิบัติงานของโรงพยาบาล ซึ่งจะต้องมีข้อกำหนดว่าจะไม่ตรวจเรื่องที่ไม่มีความจำเป็นต้องตรวจ เช่น เอชไอวี

๔.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

ให้กระทรวงสาธารณสุขแก้ไขปรับปรุงประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๒ และมาตรการตรวจสุขภาพและประกัน

สุขภาพแรงงานต่างด้าว กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดการจำแนกผลการตรวจสุขภาพ ประเภท ๓ ผู้ที่มีผลการตรวจ “ไม่ผ่าน” เนื่องจากเป็นโรคอื่น ๆ นอกจากที่ระบุไว้โดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์ และภาวะที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานโดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์ โดยแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดขอบเขต การใช้ดุลยพินิจของแพทย์ให้มีความชัดเจน และเพิ่มกลไกการโต้แย้งดุลยพินิจหรือความเห็นของแพทย์ ที่คลาดเคลื่อนในการออกใบรับรองแพทย์ รวมถึงกรณีการไม่รับทำประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว เพื่อให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายและการรักษาคุณภาพระหว่างการค้าการลงทุนในสุขภาพ ของแรงงานต่างด้าวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานและการอยู่อาศัยในราชอาณาจักรต่อไป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

